

RS AU § 15 Åtgärdsplan brottsförebyggande arbete 2025-2026

Ärendenummer: RS 2024/585

Arbetsutskottets förslag till regionstyrelsen

- Åtgärdsplan för brottsförebyggande arbete på Gotland 2025-2026 godkänns.
- Åtterrapporing av uppdrag om brottsförebyggande arbete kring barn och unga (RS 2024-10-29, § 366) tas emot.

Sammanfattning

Den 1 juli 2023 trädde en ny lag i kraft, lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Lagen anger bland annat att kommunen ska bedriva det brottsförebyggande arbetet på ett kunskapsbaserat sätt. Det innebär att kommunen ska göra en kartläggning av de lokala brottsproblemen, deras omfattning och konsekvenser. Kartläggningen ska ligga till grund för en lägesbild, som i sin tur blir föremål för orsaksanalyser. Orsaksanalyserna är en betydelsefull del i arbetet som syftar till att försöka förstå orsakerna till de beskrivna brottsproblemen, för att i nästa led kunna identifiera relevanta och beprövade åtgärder. Prioriterade åtgärder ska presenteras i en åtgärdsplan.

Den lägesbild som togs fram under våren 2024 (RS 2024-06-18, § 227) presenterade de övergripande lokala brottsproblem, som utifrån brottslighetens omfattning och/eller konsekvenser (eller potentiella konsekvenser), bedömts vara högst prioriterade och där insatser i samverkan är en förutsättning för ett framgångsrikt arbete. Lägesbilden beskriver, utöver de två övergripande brottsproblemen *organiserad brottslighet* och *mäns våld mot kvinnor*, även ett antal underliggande problemområden som i sin tur brutits ner till konkreta hypoteser eller problemformuleringar. Problemformuleringarna har tagits fram med stöd av Brottsförebyggande rådet (Brå), där Region Gotland varit en av de kommuner som under året fått möjlighet till praktisknära stöd från myndigheten.

Under hösten 2024 har tre arbetsgrupper bestående av representanter från såväl Region Gotlands förvaltningar som från andra myndigheter och privata aktörer, genomfört orsaksanalyser för respektive problemformulering. Utifrån orsaksanalyserna har arbetsgrupperna också tittat på vilka insatser och metoder som skulle kunna vara relevanta och vilka som har evidens eller som har prövats av andra kommuner. Resultatet av arbetet har därefter presenterats för det strategiska rådet som tillsammans gjort en prioritering och formulerat ett utkast till en åtgärdsplan som i nästa led presenterats för styrgruppen. Styrgruppen har fastställt förslag till åtgärdsplan.

Uppdrag om brottsförebyggande arbete kring barn och unga

Regiondirektören har fått i uppdrag (RS 2024-10-29, § 366) att i samverkan med olika aktörer utveckla arbetet kring barn och unga som ett led i brottsförebyggande arbete. Det arbete som sker inom ramen för den nya samverkansstrukturen som är under implementering är tänkt att samordna det specifika brottsförebyggande arbete som görs, utifrån en lägesbild av prioriterade brottsproblem. Den aktuella lägesbilden från 2024 pekar ut unga med normbrytande beteende som en prioriterat insatsområde, framförallt när det kommer till risken för att insocialiseras i kriminella nätverksmiljöer.

Lägesbilden lyfter också ungas utsatthet för sexuellt våld som ett prioriterat område. Den åtgärdsplan som tagits fram och presenteras här bygger på ett gediget och kunskapsbaserat arbete. Dessa åtgärder är därför att betrakta som de mest prioriterade insatserna för barn och unga inom det brottsförebyggande arbetet just nu. Att påbörja ytterligare arbete i samverkan med andra aktörer vore olyckligt då det riskerar att skapa parallella spår och dubbelarbete.

Bild 1 Modell för definition av det brottsförebyggande arbetet.

Utöver det specifika brottsförebyggande arbetet, där föreslagen åtgärdsplan ingår, sker också annat förebyggande arbete på framförallt universell nivå som har inverkan på såväl det brottsförebyggande arbetet som på andra sociala problem som till exempel ANDTS (alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar), psykisk hälsa och utanförskap. En sådan insats som drivits inom ramen för arbetet med jämställdhet och mot mäns våld mot kvinnor är till exempel arbete med metoden *Mentorer i våldsprevention (MVP)* som under 2025 implementeras på bred front i grundskolan. Flera andra delar av det arbete som pågår har tidigare presenterats för regionstyrelsen i maj 2024 (RS § 189).

Bedömning

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är att föreslagen åtgärdsplan följer de krav som lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete ställer.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att huvuddelen av de åtgärdsförslag som presenteras i åtgärdsplanen kan genomföras inom ramen för respektive aktörs befintliga budgetram. Vad gäller åtgärd riktad mot välfärdsbrottslighet har Region Gotland ansökt om finansiering via Brottsförebyggande rådet för 2025. I den mån det är aktuellt ska möjligheten till ny ansökan om ekonomiskt stöd via Brottsförebyggande rådet beaktas, för att stärka genomförandet av åtgärder under 2026.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att åtgärdsplanen bidrar till att stärka arbetet med att stödja barn och unga som riskerar att utveckla kriminellt beteende, med särskild fokus på att skydda barn från att dras in i kriminella nätverksmiljöer. Åtgärdsplanen bidrar också till att öka kunskapen om ungas utsatthet för sexuellt våld, i syfte att framåt stärka även detta arbete.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att åtgärdsplanen bidrar till att stärka jämställdhetsarbetet genom att bidra med kunskap som kan stärka det våldsförebyggande arbetet på sikt.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att föreslagen åtgärdsplan, i den mån förutsättningarna i dagsläget tillåter, försöker ta ett grepp om det brottsförebyggande arbetet på hela Gotland. Framåt finns dock ett behov av att i ännu större utsträckning få in landsbygdsperspektivet i det brottsförebyggande arbetet.

6. Klimat och miljöperspektiv

Ej aktuellt.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Andrea Mårtensson, strateg, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Åtgärdsplan för Brottsförebyggande arbete på Gotland 2024-12-11
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-12-17